

Een levenswerk

Michel Wittock verzamelde een unieke collectie Europese boekbanden uit alle periodes van de renaissance tot nu. Die verzameling ontsproot uit de passie van één man en werd gecreëerd naar zijn evenbeeld: verfijnd, karaktervol, doorspekt met humor en onverwachte wendingen.

Kostbare boeken, boekbanden en **Michel Wittock**: het is het verhaal van een levenslange passie. Meer dan zestig jaar lang verzamelde deze notoire bibliotheel geduldig de mooiste ingebonden boeken en legde vervolgens een bibliotheek aan met enkele duizenden kunstbanden van de 16de eeuw tot nu. “Mijn collectie wil de weerspiegeling zijn van vijf eeuwen kunst, geschiedenis en cultuur, met de nadruk op de evolutie van de versiering doorheen de verschillende kunststromingen die bepalend waren voor de decoratieve kunsten in West-Europa”, aldus Michel Wittock. “Op een gegeven moment werd ik getroffen door de schoonheid van een versierde boekband. Die was gemaakt in opdracht van een belangrijke persoon uit de renaissance. Op dat moment zag ik in dat kunst en geschiedenis elegant en met succes hand in hand kunnen gaan. Vanaf toen ging ik op zoek naar oude versierde banden, door specialisten aangeduid met de term ‘historische en artistieke boekbinderij.’ Maar ook de passie van een verzamelaar evolueert. Gaandeweg legde Michel Wittock zich toe op meer recente boekbanden en uiteindelijk op grote hedendaagse werken.

Bibliotheca Wittockiana

“Zo kwam ik begin jaren tachtig op het idee om een bibliotheek aan te leggen die ruim genoeg was om te bewijzen dat de originele versiering van een boekband even interessant is als een schilderij of een beeldhouwwerk. Ik wilde de decoratieve kunst in ere herstellen, aanzien die kunststroming niet eens een eeuw geleden nog werd beschouwd als een ‘minderwaardige’ kunst.” En zo werd de

Bibliotheca Wittockiana ondergebracht in een hedendaags gebouw, ontworpen door de Brusselse architect Emmanuel de Callataÿ. Van een eenvoudige bibliotheek die enkel toegankelijk was voor een paar gepassioneerde liefhebbers, evolueerde de Wittockiana tot een waar museum van de boekbindkunst. Nu is het het enige instituut in zijn genre in België en ver daarbuiten. Dankzij tal van aankopen en schenkingen is het uitgegroeid tot een van de belangrijkste internationale centra voor boekbinderij. Regelmatig vinden er ook thematentoonstellingen plaats.

Het voortbestaan veiligstellen

“Mijn vijf kinderen respecteren mijn werk, maar geen van hen deelt mijn passie genoeg om de fakkel over te nemen”, legt Michel Wittock uit. “Het gevaar bestond dus dat mijn verzameling versplinterd zou raken na mijn overlijden. Ik won inlichtingen in en juridisch gezien bleek het onmogelijk om in mijn testament bepalingen op te nemen die een dergelijk scenario konden vermijden. De Koning Boudewijnstichting bleek de ideale partner om het voortbestaan van mijn verzameling veilig te stellen. Iets waar ik zo van gedroomd had.” En zo werd het Fonds Michel Wittock geboren, dat bestaat uit het meest representatieve deel van zijn collectie. “Alle stukken met een nationaal Belgisch karakter werden overgemaakt aan het Fonds alsook een belangrijke selectie van buitenlandse boekbanden, de 15.000 documentatiewerken uit de leeszaal en alle archieven, zoals die van Henry van de Velde en het kabinet Valère-Gille en ‘La Jeune Belgique’. Voorts gaf ik de voorkeur aan de boekbanden die groot genoeg zijn om in een museum tentoongesteld te worden.”

Belgische boekband in art nouveaustijl, ontworpen door Henry Van de Velde en uitgevoerd door Paul Claessens in 1898 voor een documentenhouder met daarop het wapenschild van de onafhankelijke staat Congo.
Schenking, 2010 - © Bibliotheca Wittockiana

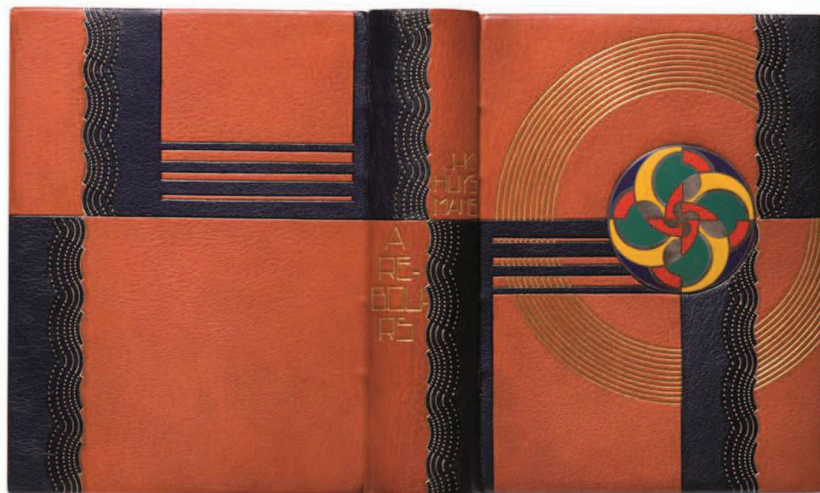
“Ik laat mijn collectie na aan mijn land, uit dankbaarheid omdat ik mijn levenswerk heb kunnen realiseren.”

**1. Belgische boekband in art nouveau-stijl, ontworpen door Henry Van de Velde en uitgevoerd door Paul Claessens in 1901 op VERHAEREN, *Petites légendes* (Brussel: Deman, 1900).
Schenking, 2010 - © Bibliotheca Wittockiana**

**2. Parijse boekband in art deco-stijl met ingewerkte metaaldeeltjes, ontworpen door Robert Bonfils in 1927 op BEUCLER, *Le Carnet de rêves* (Parijs: Éditions du Raisin, 1927).
Schenking, 2010 - © Bibliotheca Wittockiana**

**3. Parijse boekband in art deco-stijl, ingelegd met uitgetroefd email, ontworpen door Paul Bonet in 1928 op HUYSMANS, *À Rebours*. Drogenaaldetsen door Coussens (Parijs: Kra, 1927).
Schenking, 2010 - © Bibliotheca Wittockiana**

1. Kort voor hij naar Duitsland vertrok, maakte de bekende architect en ontwerper Henry Van de Velde de tekening voor de omslag van dit exemplaar van de originele uitgave van 'Petites légendes'. De illustraties in het boek zijn van de hand van Theo Van Rysselberghe en het boek rolde pas op 25 januari 1901 van de persen van de beroemde Brusselse uitgeverij. De afwezigheid van verguldstempels is opmerkelijk in deze elegante tekening die uitsluitend bestaat uit files.

2. De Parijse kunstenaar en etser Robert Bonfils (1886-1976) illustreerde en graveerde meer dan dertig boeken. Dit uitzonderlijke exemplaar, een van de tien die afkomstig zijn uit de persoonlijke bibliotheek van Bonfils zelf, is versierd met vier originele tekeningen in potlood en Chinese inkt. Twee daarvan werden als voorbeeld gebruikt voor de etsen in het boek. De boekband is avant-gardistisch door het gebruik van metaal en leder naast elkaar. Hij werd ontworpen door de kunstenaar zelf en uitgevoerd onder zijn supervisie.

3. Over deze versiering schreef de beroemde kunstenaar en boekbinder Paul Bonet in zijn 'Carnets' dat het hier ging om een "merkwaaardige boekband, de enige met een motief van uitgetroefd email". Maar dat is niet het enige wat de band zo zeldzaam en bijzonder maakt. Het exemplaar van deze mooie uitgave, geïllustreerd met 80 drogenaaldetsen in kleur, is ook een van de vijftig exemplaren op imperiaal Japans papier. Met een suite op Chinees papier van alle etsen in zwart, in hun definitieve staat 'avant la lettre', en twee originele potloodtekeningen gesigneerd door de schilder Armand Coussens.

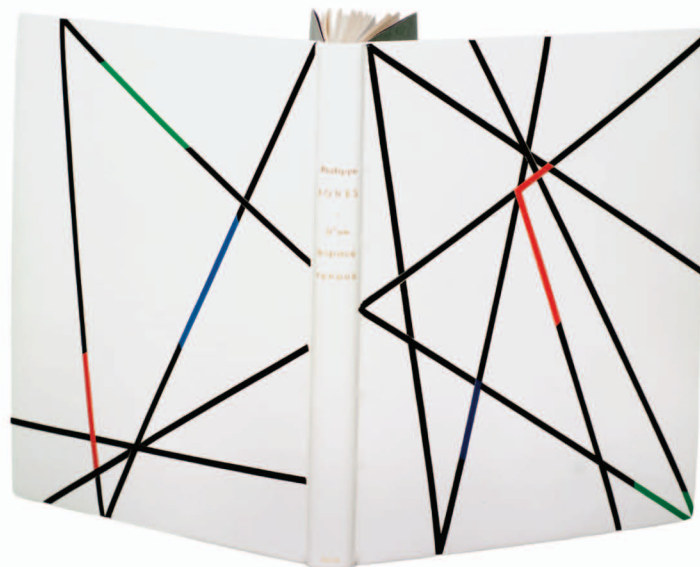
4. Dit is de originele uitgave van het tweede boek geschreven door de jonge Michaux (1899-1984), dat enkele maanden voor zijn vertrek naar Parijs werd uitgegeven. De grillige en langgerekte vormgeving van Jacqueline Liekens, leerlinge van Vladimir Tchékéroul en Micheline de Bellefroid, sluit aan bij de dromerige en surrealistische titel van dit filosofische en literaire essay.

5. Iedere bladzijde van dit unieke exemplaar is versierd met lineaire motieven in kleurpotlood. Ze zijn van de hand van schilder Jo Delahaut, een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de geometrische abstractie in België. De mooie boodschappen, gericht aan Michel Wittock, die Jo Delahaut in dit exemplaar schreef, behoeven geen verdere commentaar: "Om er zeker van te zijn dat dit boek bij jou terecht komt, Michel, schreef Philippe Jones de gedichten, stelde Le Cormier het geheel samen, illustreerde ikzelf iedere bladzijde en ontwierp ik een maquette die werd uitgevoerd door juffrouw Gendebien. Onze vriendschap deed de rest. Jo, nov. 86." en "Pas als een boek met schitterende illustraties verlucht is, en met zorg doorbladerd, in een collectie gekoesterd en in een bibliotheek naar waarde geschat wordt, bereikt het zijn ware bestemming. Ph. Jones, juli 87".

4. Hedendaagse Belgische boekband van 'Les Rêves et la jambe. Essai philosophique & littéraire' (MICHAX, Antwerpen: Éditions Ça ira, 1923), uitgevoerd door Jacqueline Liekens in 1985.

Schenking, 2010 - © Bibliotheca Wittockiana

5. Belgische boekband met abstract decor van 'D'un espace renoué' ([ROBERTS-] JONES, Brussel: Éditions Le Cormier, 1979), ontworpen door Jo Delahaut in 1986 en uitgevoerd door Hedwige Gendebien en Anne Thimmesch.

Schenking, 2010 - © Bibliotheca Wittockiana